

Primjerak : Praksa Odrzivog Turizma

Najbolja praksa u Odrzivom Turizmu

Vlasnici hotela / smjestaja

Usteda energije

Procjenite potrošnju energije kako bi tačno odredili mjesta u vašim prostorijama na kojima se desava najveća potrošnja, i ona mjesta na kojima je najbolje uraditi uštedu energije. Nastavite da redovno kontrolisete. Dnevno ili nedeljno nadziranje potrošnje energije pomaže u otklanjanju prekomjerne potrošnje i umnogostručava uštedu energije u slučajevima kada se instalira dobra i efikasna oprema, ili kada se primjenjuje dobra praksa.

- Podstaknite goste da postuju praksu za uštedu energije, kao što je gasenje svjetla ili klima uređaja, spustanje roletna na prozorima prije nego napuste prostoriju, i korišćenje peskira ili posteljine više od jednog dana.
- Radite sa zaposlenima kako bi razradili praksu uštede energije, kao što je smanjenje grijanja ili rad klima uređaja kada se čiste sobe, ili korišćenje susionica i masina za sudje samo kada su potpuno pune. Ako imate bazen, isključite pumpe uveče.
- Redovno nadzirite i obezbjedjujte svu opremu, kako biste se uvjerali da sve funkcioniše sa maksimalnom uštedom. Popravite staru, neefikasnu opremu, ili zamijenite sa novijom tehnologijom.
- Koristite proizvode koji za svoje održavanje zahtijevaju manje energije, kao što su carsavi i peskiri od bojanih tkanina ili proizvodi od pamuka sa naznakom –eko–, koji se mogu prati i peglati na nižim temperaturama.
- Kada je moguće, koristite nadoknadbive izvore energije, kao što su biogas, snaga vjetra ili suncana energija.

Potrošnja vode

Utvdite glavna mjesta potrošnje vode u vašem hotelu gdje se može postići značajna ušteda potrošnje vode i redovno nadzirite potrošnju vode u svakom reonu hotela (kuhinja, perionica, sobe, i sl.)

- Podsticite goste da koriste peskire i posteljinu više od jednog dana. Dajte gostima neke savjete o mjerama uštede potrošnje vode, kao što su zavrtanje slavine na umivaoniku kada se briju ili peru zube.
- Radite sa zaposlenima na razradi prakse o uštedi potrošnje vode, kao što je izbjegavanje ostavljanja vode na slavini, ili korišćenje masina za pranje i masina za sudje samo kad su pune.
- Popravite toalete koje pustaju vodu, slavine, tuseve.

- Instalirajte aparate koje stede vodu, kao što su toaleti sa malim pritiskom ili tuševi i cescme sa manjom potrošnjom. Spojevi u tuševima sa malim pritiskom mogu smanjiti protok vode za 50% a da ne remete nivo komforta potrosaca.
- Koristite tehnologije koje smanjuju potrošnju vode kroz recikliranje.
- Izbjegavajte bespotrebno razbacivanje vode po okolini, kao što je polivanje vanjskih površina i zalivanje baste tokom dana.

Otpadne vode

- Smanjite na minimum izlivanje otpadnih voda reduciranjem potrošnje vode.
- Sakupljajte otpadna ulja i masnoce za posebnu obradu.
- Koristite biorazgradive deterdžente i sredstva za čišćenje koja su u skladu sa postupkom obrade otpadnih voda.
- Svedite na minimum upotrebu hlorida, izbjeljivaca, deterdženata i drugih hemikalija koje završavaju u otpadnoj vodi.
- Osigurajte da se sva otpadna voda obradi propisno prije nego što se otpusti u okolinu.
- Ako nije dostupan nijedan od gradskih sistema, povežite se sa ostalim organizacijama i ostalim lokalnim opštinskim relevantnim subjektima koji će potpomognuti razvoj modernog sistema otpadnih voda. Razradite najbolju opciju obrade za to mjesto. Ako je moguće, koristite prirodne opcije preciscavanja vode koje koriste biljke i prirodne bakterije za prociscavanje vode, radije nego hemikalije.
- Vise puta koristite upotrebjavanu vodu za pranje podova, zalivanje toaleta i navodnjavanje baste.

Cvrsti otpad

SMANJITI: kupujte proizvode u većem obimu sa manje ambalaze, kako bi smanjili sakupljanje otpada.

PONOVO KORISTITI: Zamijenite raspoložive uzorke sa onim koji se ponovo mogu koristiti, kao što su baterije koje se pune, sapuni koji se dopunjavaju, bocice za šampone, i kese za veš.

RECIKLIRAJTE: Odvojite otpad odmah na početku, da ne bi imali više posla kasnije za njegovo sakupljanje. Npr. obezbjedite kontejnere za stvari za reciklazu u sobama za goste i kante za đubre u kuhinjama.

- Tamo gdje postoji mjesto za reciklazu stvari, reciklirajte papir, staklo, metal, ili plastiku.
- Sakupljajte organski otpad ako što su ostaci hrane, lisce i granje.
- Postavite kante za đubre na usluzi vašim gostima na ključnim mjestima, posebno pored rijeka i uzduž prirodnih staza.

- Držite cvrsti otpad na sigurnom mjestu, u sanitarnim uslovima, dok se ne pokupi od strane opštinskih ili drugih komunalija.
- Saradjujte sa drugim organizacijama ili opštinskim organizacijama kako bi doprinijeli izradi efikasnog odlaganja otpada, sakupljanja, recikliranja i sistema za obradu.

Za svakog

- Postanite partneri lokalnih ili nacionalnih grupa koji promovisu ocuvanje.
- Finansijski podržite napore za ocuvanje na lokalnom nivou .
- Sponzorite obuku za ocuvanje sredine u okolnim opštinama.
- Kada je moguće, označite zemlju kao privatni rezervat.
- Podstaknite vase zaposlene da volontiraju u projektima kao što su radne akcije.
- Informisite goste kako mogu da daju dobar doprinos naporu ocuvanja lokalnog biodiverziteta

Tur Operatori / Agencije / Vodici

- Saradjujte sa ostalim poslovima u toku distribucije (smjestaj, auto preduzeća, vodici) koji postuju praksu održivog turizma, dobre uslove rada za osoblje, jednaka prava i sl.
  - Postujte lokalne običaje i kulturu, način oblačenja, ličnu privatnost lokalnih stanovnika.
  - Izbjegavajte eksploataciju lokalnih dobavljača.
  - Informisite vase goste o praksi održivog turizma (prethodno)
  - Postujte etiku i kod ponašanja kada radite u prirodnom okruženju. Npr. Agencija Black Mountain može obezbijediti besplatne kurseve slogana `Neka bude čisto`, koji će pomoći kompaniji da održi svoj kredibilitet.
  - Postujte zakone prirode i pripremite vas plan uticaja na okolinu za sve vase aktivnosti (pogledajte ispod izvora informacija kojima se možete rukovoditi)
-

Linkovi za Odrzivi Turizam Sustainable Tourism Links

Kako pronaci informacije o najuspjesnijoj praksi u politici Odrzivog Turizma

http://www.sustainabletourism.net/cs_destination.html

<http://www.unep.fr/scp/tourism/>

<http://www.bigvolcano.com.au/ercentre/assoc.htm>

CBD Biodiversity and Tourism
www.cbd.int/tourism/guidelines.shtml

Sustainable Travel International
www.sustainabletravelinternational.org

The Responsible Tourism Partnership
www.responsibletourismpartnership.org

The International Ecotourism Society
www.ecotourism.org

Tour Operators Initiative (TOI)
www.toinitiative.org

UNEP-DTIE Sustainable Consumption & Production Branch - Tourism
www.unep.fr/scp/tourism/

World Tourism Organization (UWTO)
www.unwto.org

Odrzivi Turizam-Preporuceni tekstovi

[Ecological Tourism in Europe/UNESCO-BRESCE \(2009\): Criteria for Sustainable Tourism.](#)

[UNEP \(Ed.\)\(2005\): Forging links between protected areas and the tourism sector: How tourism can benefit conservation.](#)

[Christ, Costas/Hillel, Oliver/Matus, Seleni/Sweeting, Jamie \(2003\): Tourism and Biodiversity. Mapping Tourism's Global Footprint. - Conservation International. - Washington D.C.](#)

[Commission on Sustainable Development \(CSD\)\(1999\): Tourism and Sustainable Development. The Global Importance of Tourism. - Prepared by the World Travel and Tourism Organization and International Hotel and Restaurant Association. - Department of Economic and Social Affairs: Commission on Sustainable Development, Seventh Session, 19-30 April 1999, New York.](#)

[Ecological Tourism in Europe/UNESCO-BRESCE \(2009\): The trail planning guide. An insight into the process of planning interpretative trail.](#)

[GSTC Partnership \(2008\): Global Sustainable Tourism Criteria.](#)

[UNEP/TOI \(Eds.\) \(2005\): Integrating Sustainability into Business. A management guide for responsible tour operators.](#)

[Center for Ecotourism and Sustainable Development \(CESD\)\(Ed.\): A Simple User's Guide to Certification for Sustainable Tourism and Ecotourism.](#)

Vodic za hotele

[Tour Operators Initiative: A Practical Guide to Good Practice: Managing Environmental and Social Issues in the Accommodations Sector. - In cooperation with the Center for Environmental Leadership in Business, Conservation International and the Ford Motor Company.](#)

Vodic za Tur Operatore

[Tour Operators Initiative: Supply Chain Engagement for Tour Operators. Three Steps towards Sustainability. - In cooperation with the Center for Environmental Leadership in Business, Conservation International and the Ford Company.](#)

[UNEP \(2001\): Sowing the Seeds of Change: An Environmental Teaching Pack for the Hospitality Industry.](#)

[WWF \(1999\): Code of Conduct for Mediterranean Tourism. - Rome. WWF \(Ed.\) \(2000\): Tourism Certification. An analysis of Green Globe 21 and other tourism certification programs.](#)

Odrzivi

turizam u Nacionalnom Parku Durmitor i Crnoj Gori

[Poletto, Davide: Territorial Diagnostic of the Tara River Basin Biosphere Reserve and the Durmitor World Heritage Site in Montenegro. - UNESCO-BRESCE, 2008.](#)

[Hawkins, Donald E.: A Sustainable Tourism Destination Management Approach for Durmitor National Park and Surrounding Local Communities. - George Washington University.](#)

[Bennet, Oliver: Programme for the Development of Mountain Tourism in Montenegro.](#)

- A review written in response report by the International Institute of Tourism of Ljubljana.

United Nations Development Programme: Opportunities and barriers for the private sector in the development of sustainable tourism in Montenegro.

Reaching balanced regional development in Montenegro: Problems and Solutions. - South-East Europe Review.

Implementing Sustainable Winter and Summer Tourism in Northern and Central Montenegro: An assessment of Current Strategies and Next Steps. - A report to the Rockefeller Brother's Fund and the UNDP. - November, 2005.

An External Evaluation of Montenegro Sustainable Development Program of UNDP LO in Montenegro. - Podgorica December 2005.

Montenegro Country Report: General Status of Environmental Networks.

UNDP (2004): Strategic Framework for Development of Sustainable Tourism in Northern & Central Montenegro. Roadmap for Development of "wild beauty".